

Viljar Lubi 15/07/2020

Kui võtta natukese aega tagasi, kui me need meetmed märtsil ja aprillil hakkasime kujundama, siis anti väike summa 25 mln eurot kontekstis, kus kevad kuud kitsa Eesti turismi sektori käive on 10 korda suurem, sellisel juhul oli vaja kiiresti teha toetusmeede, kus kümnendik kaotatud leibest saaks oleks võimalikult kiiresti ära jaotatud. Selleks, et seda kiiresti teha, võimalikult konkreetselt väheste vaidlustega oli võtta see, kuidas statistikaamet kvalifitseerib ettevõtted, mis on turismi valdkonnas ja mis ei ole - EMTA koodi järgi. Selle järgi suveniirimüüjad ja käsitöö ettevõtted ei ole kvalifitseeritud nagu turismi ettevõtted, vaid antud juhul kui jaemüügi ettevõtted. Tänu sellele nad turismi meetmetele ei mahtunud,” selgitab Viljar Lubi, kelle sõnul otsetoetused vajavad eelarvelised vahendeid, mida ka Riigikogu kiitis aprillis heaks ehk just need 25 mln.

“Aga nad mahtusid teistesse meetmetesse, millest nad on oma kirjas ka ütelnud - väikeettevõtete toetus, mis on 10 mln. Kõik, kes ei kvalifitseerunud said sealt toetust küsida. Kuna enamik on väikesed ettevõtted, siis peamine on palgakulu, sealt sai Töötukassa meetmetest said toetust küsida, Maksu- ja Tolliamet sai pakutud maksu maksmise edasi lükkamist intressi vabalt, Kredexi meetmeid saab samamoodi, aga on arusaadav, et Kredexi puhul me räägime laenust, mis tuleb tagasi maksta, seega see ei kvalifitseeru nagu toetus ja paljud ettevõtted mõtlevad mitu korda enne kui laenu küsida. Sest seda peab tagasi maksuma. Ja olemata käive tingimustest keegi endale kohustusi juurde võtta ei taha,”

“Kuna raha oli väike, siis me tegime ka kalkulatsioonid, arvestades seda, et loomulikult see ei hoia üleval kriisiolukorda, see ei hoia üleval täiesti ära saanud tulu. Kahjuks, selleks meil raha ei olnud. See oli toetus selleks, et ettevõtted saaksid nõ täielikult oma tegevusi külmutada lootuses, et see kriis leevendab, taastada oma tegevusi võimalikult kiiresti. Ehk arutelu oli sellest, mis on kulud, mis ettevõtted ei saa ära jätta ja nende kulude katteks saaks riik toetust anda. Et kuhu ma tahan jõuda, et tegelikult ka väga palju neid turismettevõtteid, kes on kvalifikatsiooni järgi puhtalt turismi ettevõtte, nt majutus, toitlustus, seal on väga palju piiranguid, ei saanud. Väga suured majutus ettevõtted ei saanud toetust. Seal on lagi ees, mis su käive võib olla - 3 mln eurot. Kui on suured hotellid, siis ei näe ühtegi otsetoetust,”

“Teine, mis puudutab väike ettevõtete toetust, kust mõned suveniirimüüjad said toetust küsida. See on 10 mln eurot. Kui nüüd teha kiir kalkulatsioon. Oletame, et kui igale ettevõttele anda 1 000 eurot, siis 10 miljonist jätkub 10 tuhandele väikeettevõtetele. Eestis on 90 000 väikeettevõtet. See oli selge, et kõikidele ei jätku. Tegelikult tänu sellele oli see meede iseloom see, et me panime käive piiranguid, vahemikud, et võimalikult paljud need, kes on kõige rohkem pihta saaksid, väga palju jäid otsetoetust saamata, sest seda raha ei olnud nii palju.

“Kõik nõuab maksumaksja ehk meie raha. Oleme otsetoetust väga vähe andnud. Toetust läbi eelkõige Töötukassa ja siis eelkõige läbi laenu meetmete läbi Kredexi - see on praegu olnud valitsuse poolne lähenemine,”

Järgmiste võimalike meetmetega tegeleb kaks töörühma - peaministri juurse ekspertgrupp, mis peab vaatama, mis võiks olla need täiendavad riigipoolsed sekkumised, et sellest kriisist ka paremini välja tulla. Otsetoetus vajab eelarvelised vahendeid, mille puhul valitsus teeb ettepaneku lisaelarves, mille Riigikogu peaks heaks kiitma, “ ütleb ta. Lubja sõnul Kredexi puhul summad, mis on alles ja lisaelarvega tulid, aga need on laenumeetmed ja nendega me oleme valmis selleks, et sügiseks teiseks laineks paremini valmis. “Peaministri grupp peaks vaatama seda, et muu hulgas kas Eesti majandus vajaks täiendavaid otsetoetust meetmeid,” lisa ta.

“Väliskaubandus- ja infotehnoloogiaminister kutsus eelmisel nädalal kokku oma väikse ekspert grupp, mida minul on au juhtida. Selle mõtte on oluliselt kitsam - kuidas me saaksime veelgi paremini sujuvalt valmis olla, kui tuleb uus laine, missugused peaksid olema Kredexi ja EASi võimalikud teenused. Nii et võimalikult palju vastaks ettevõtjate ja turu vajadustele. Nüüd on natukene rohkem aega, et seda planeerida.”

Sinna on kutsunud suuremad organisatsioonid ja liidud, sealhulgas turismiettevõtteid laua taha, et koos arutada missugused võiksid olla need riigi instrumendid selleks, et sektorid ajanda. Sealt peaks tulema täiendavad võimalused ja ettepanekud valitsusele.

“Kindlasti me kohtume kõikidega, kirju me oleme saanud ja vastanud. Nüüd hetkel oleme keskendunud töögrupile. Oleme saatnud kirja välja, sh ka turismifirmade liidule ja ma kindlasti soovitan, et nad räägiks suveniirimüüjatega, et nende huvid oleksid ka kaasatud,” ütleb Lubja ja lubab, et arvestab nende ettevõtetega.

Millal?

Otsustada jääb poliitikutele.

“Nii palju kui mina tean, siis see küsimus on suunatud poliitikutele ka,” ütleb Lubja. Nagu öeldud meetmed peavad sattuma lisaeelarvesse. “Kas ja millal seda valitsus teeb - seda ma öelda ei oska. Septembris toimub tavapärase eelarve arutelu, mis puudutab järgmist aasta eelarvet. Kas selle raames räägitakse ka täiendavatest eelarve meetmest selle kriisikäigus selle aasta jooksul ma ei oska seda öelda. Need kirjad, mis on saatnud suveniirimüüjad on tulnud ka ministritele, nii et sõnu kindlasti on poliitikutele ka jõudnud ja see teadmine on olemas. Küsimus on riigi tahtes ja võimekusel täiendavaid miljoneid suunata.

“Ega väga paljudel ettevõtetel on raske. Suveniiridemüüjad pole mingi erand. Turismiettevõtete puhul on näha, et juba mitmed hotellid, isegi selle väikse toetusega, mis on riik neile andnud, tegelikult vastu ei pea ja on pankrotis, omad ukSED enam ei ava. Sellist olukorda, kus säilib see olukord, mis enne kriisi ja ootus, et turismihooaeg on meil väga edukas, kahjuks seda ei tule kunagi tagasi. Ja siin kindlasti illusioone me ei tee ka. Tõenäoliselt on väga palju ettevõtteid, kes ei suuda oma tegusi jätkata ja aasta pärast neid enam turul ei ole. Ka see on kahjuks iga kriisi puhul paratamatu. Sellist et me säilitame kriisi eel olukorda. Hetkel ükski riik seda ei proovigi ja suudagi seda saavutada, sest see nõuab nii palju raha. **Kõike raskustesse sattunud ettevõtteid toetada täiendaval määral ei ole jätkusuutlik,**”

Viljar Lubi

majandusarengu asekanSLer

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium